

Saksnr.: 2019/7260
Løpenr.: 110273/2019
Klassering: 144
Saksbehandler: Guri Bugge

Møtebok – Saksframlegg

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaknr.
Flerkulturelt råd	27.05.2019	11/2019
Styret for Ungdommens Fylkesråd	27.05.2019	12/2019
Fylkesrådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne	28.05.2019	10/2019
Eldrerådet	29.05.2019	7/2019
Samferdselskomiteen	04.06.2019	23/2019
Opplæringskomiteen	04.06.2019	32/2019
Næring og kulturkomiteen	05.06.2019	125/2019
Fylkesutvalget	06.06.2019	83/2019
Fylkestinget	20.06.2019	

Regional plan for klima og energi til offentlig ettersyn

Vedlegg:

- 1 Regional plan for klima og energi til offentlig ettersyn
- 2 Kortnotat fra Cicero senter fra klimaforskning

Fylkesordførers forslag til vedtak

Regional plan for klima og energi legges ut til offentlig høring. Høringsfrist settes til 10. september 2019.

Fylkesordførers behandling

Ingen endring.

Sarpsborg, 16. mai 2019

Ole Haabeth
fylkesordfører

Fylkesrådmannens anbefaling

Regional plan for klima og energi legges ut til offentlig høring. Høringsfrist settes til 10. september 2019.

Sarpsborg, 13. mai 2019

Anne Skau
fylkesrådmann

Elin Tangen Skeide
kst. fylkesdirektør

Bakgrunn for saken

Fylkesutvalget vedtok i 2018 oppstart av arbeidet med Regional plan for klima og energi, med bakgrunn i revidert Regional planstrategi. Dette er dermed den eneste regionale planen som utarbeides i Østfold fylkeskommunes to siste år. Bakgrunnen var at det gjennom forrige planstrategiprosess ble lagt opp til et tett samarbeid med kommunene gjennom Klima Østfold-samarbeidet, med mange felles aktiviteter og utarbeidelse av et felles kunnskapsgrunnlag. Planprosessen er også del av Horisont2020-prosjektet PentaHelix.

Fakta og fylkesrådmannens vurdering

Østfold har på mange områder vært et foregangsfylke innen klimaomstilling og fornybar energi. Vi er et viktig jordbruks- og matfylke, med mange klimasmarte bønder som i stor grad fokuserer på produkter som gir lave klimagassutslipp per enhet, og som aktivt bidrar til produksjon av mer fornybar energi, og utfasing av fossil energi. Næringslivet vårt er i liten grad avhengig av oljesektoren og fossil energi. Mange er kommet godt i gang med omlegging til sirkulær- og bioøkonomien og produksjon av varer og tjenester vi vil trenge i lavutslippssamfunnet. Kommunene og fylkeskommunen har gjennom nettverket Klima Østfold samarbeidet om gjennomføring av gode klimatiltak i en årrekke.

Organisering av arbeidet

De første kommunale klimaplanene i Østfold ble utviklet for snart 20 år siden. Fylkeskommunen har tidligere valgt å integrere klima som et satsingsområde i fylkesplanen, men bestemte i 2016 (Regional planstrategi, PS80/2016, oppdatert PS88/2018) at det også skal lages en egen klimaplan. Fordi denne planen er hjemlet i plan- og bygningsloven skal den legges til grunn for statlig, regionalt og lokalt arbeid med klima og energi. Mange av kommunene hadde klimaplaner som trengte en oppdatering, og vi valgte derfor å samarbeide med dem om å lage nye planer. Gjennom Klima Østfold-samarbeidet kunne vi bruke ressursene mer effektivt, og få til en bedre samhandling med innbyggerne og næringslivet i Østfold. Klimaplanen skal nemlig ikke bare si hva det offentlige skal gjøre, men være en plan for omstilling av hele samfunnet; for innbyggerne, næringslivet, forskning og utdanning og frivillige organisasjoner. For å sikre dette, har vi hatt arbeidsgrupper med fokus på ulike fagområder, som har hatt ansvar for å hente fram kunnskap og arrangere møtesteder for å involvere flest mulig i arbeidet. I løpet av 2018 er det blitt gjennomført en lang rekke møter, seminarer og verksteder om ulike temaer (se Klima Østfolds årsrapport 2018 for oversikt). I tillegg til disse møteplassene har det vært åpnet for dialog gjennom nettsider og sosiale medier. Styret i nettverket «Energiforum/Klimapartnere Østfold» som har representanter fra private bedrifter, energiselskaper, akademia, fagforeningene og frivillige organisasjoner, har vært referansegruppe for arbeidet, og bidratt til at enda flere er blitt involvert i arbeidet.

Barn og unge har hatt et særlig fokus, og i tillegg til å ha klimaplanen som tema på en todagers samling for Ungdommens fylkesråd, er det gjennomført dialog med barn og ungdom i ulike skoleklasser rundt i fylket, og andre arenaer. For å sikre at vi forsetter å opprettholde fokuset på klimaarbeidet har barna og ungdommene bedt om at klimaplanen inneholder et eget ungdommens klimamål, om at det skal gjennomføres årlige klimauker i Østfold.

Det har ikke tidligere vært en egen regional plan for klima og energi, men det har vært arbeidet etter fylkesplanens mål og strategier og etter et eget handlingsprogram. I 2012 ble Regional vindkraftplan vedtatt. Regional plan for klima og energi var i planstrategien tenkt å erstatte vindkraftplanen i tillegg til å supplere og utdype fylkesplanens mål. Vindkraftplanen er ikke innarbeidet i planen slik det opprinnelig ble vedtatt i regional planstrategi. I lys av arbeidet med nasjonal ramme for vindkraft, mener fylkesrådmannen at vindkraftplanen har vist seg som et nyttig verktøy og foreslår at den forlenges slik den er, slik at Østfold ikke mister et viktig verktøy i forvaltningen av sine arealer. I planstrategien i Viken må det tas en vurdering på det samlede planverket for klima- og energifeltet.

Klimamål

Fylkesplanen for Østfold fra 2018 setter rammene for klimaplanen gjennom sine mål og strategier:

Østfold skal være et fylke som ivaretar klima, natur, kulturminner og kulturlandskap, og som tar miljøhensyn i offentlig og privat sektor.

I 2050 er all energibruk i Østfold fossilfri, og jordbruk og industri er ledende i å minimere annen type klimagassutslipp per produserte enhet. Østfold skal være et lavutslippssamfunn med høyeffektiv energi- og ressursbruk. For å nå målet for 2050 skal det settes delmål for 2020, 2030 og 2040. Transporten i Østfold skal være fossilfri i 2030. Målet er at dette skal gjelde all transport

Gjennom den internasjonale klimaavtalen fra 2015 (Parisavtalen) har verdens land satt seg en ambisjon om å begrense den globale oppvarminga til 1,5 grader. I forberedelsene til sammenslåingen til Viken er også resten av FNs bærekraftsmål løftet fram som en rettesnor for arbeidet vårt. Nasjonalt jobber regjeringen for at Norge skal oppfylle Parisavtalen og har sammen med EU satt mål om å kutte utslippene med omtrent 40 % innen 2030.

På oppdrag fra Klima Østfold har Cicero senter for klimaforskning beregnet hvor store kutt som skal til for at Østfold skal oppfylle sin andel av Parisavtalen. Den viktigste konklusjonen i denne rapporten er at vi må ha netto null utslipp innen 2050. Det vil si at vi ikke kan slippe ut mer klimagasser enn det som bindes av vegetasjon eller gjennom CO₂-fangst i industrien. Ciceros utredning viser tydelig at 40 % reduksjon i CO₂-utslipp i 2030 langt fra er nok: Hvis vi ønsker å opprettholde, eller helst øke, matproduksjonen i fylket, så medfører dette utslipp av metan og lystgass. Dermed må utslippene av CO₂ reduseres betraktelig mer. Samtidig er det allerede satt ambisiøse mål om fossilfri transport innen 2030 gjennom fylkesplanen, fossil fyringsolje er snart forbudt, flere av institusjonene i landbruket arbeider for et fossilfritt landbruk innen 2030, og flere av industribedriftene har planer om store investeringer de neste årene som vil gi betraktelige utslippskutt. Rockwool planlegger for eksempel å fase ut koks i løpet av 2020, noe som vil redusere deres utslipp med 80 %, mens bedrifter som

Borregaard og Saugbrugs allerede har redusert sine utslipp kraftig, og har konkrete planer om ytterligere kutt. Tilsammen tilsier dette at det kan være mulig å klare 60 % kutt i klimagassutslippene i Østfold innen 2030.

Skal vi nå målet om global reduksjon av klimagassutslipp er det imidlertid ikke nok å bare se på lokale og regionale direkteutslipp. Både forbruket vårt og transporten av varer og tjenester fra andre regioner og land fører til vel så store utslipp som det som skjer lokalt her i Østfold. Fylkeskommunen må stille strengere miljøkrav i offentlige innkjøp, men vi kan også bidra til at private aktører og innbyggere i fylket klarer å legge om sine forbruksmønstre. På sikt må hele næringslivet sikre at forretningsideen er i tråd med det verden trenger i lavutslippssamfunnet.

Sektorvise delmål

For å nå hovedmålet om 60 % reduksjon av klimagassutslipp innen 2030 sammenlignet med 2016, og netto null i 2050, foreslås en rekke delmål. Disse målene er i så stor grad som mulig basert på dialog med næringsliv, organisasjoner og innbyggere, og tar gjerne utgangspunkt i mål disse aktørene selv har satt. Et eksempel på dette er målet om 3000 GWh økt produksjon av fornybar energi. Potensialet for bioenergi er svært stort, særlig når man inkluderer biogass fra slam, gjødsel, matavfall og næringsavfall, varmeproduksjon fra avfallsprodukter i industrien, og faste biobrensler som halm, flis, pellets og ved i landbruket. Vi har allerede flere hundre gårdsvarmeanlegg i fylket, med et stort potensial for utvidelse. I følge utbyggerne av vindkraft er det svært stort potensiale for vindkraft i Østfold, og selv om bare noen få av områdene som er vist i vindkraftplanen blir tillatt utbygd så vil det realistisk kunne utgjøre 1000-2000 GWh. For solenergi på eksisterende takflater mener bransjen selv det kan det være realistisk å bygge ut i overkant av 1000 GWh. Selv om kun en brøkdel av potensialet for bioenergi, vindkraft og solenergi blir utbygd, anser fylkesrådmannen det som realistisk å få en bærekraftig utbygging av totalt 3000 GWh fornybar energi i Østfold i løpet av få år.

Oppfølging av planen og målene

Planen gir oversikt over dagens status, setter opp delmål for ulike sektorer, og diskutere ulike typer tiltak og strategier som kan brukes for å nå målene. Planen skal ha en virketid på 10 år, og både teknologisk og samfunnsmessig utvikling på klimafeltet går svært raskt. Målene vil ligge fast i hele planperioden, mens de konkrete strategiene, tiltakene og virkemidlene vil måtte tilpasses utviklingen. Heller enn å utvikle tradisjonelle handlingsplaner, anbefaler fylkesrådmannen å bruke klimabudsjett for å følge opp gjennomføring av planen. Klimabudsjett er en form for handlingsplan som kan integreres i fylkeskommunens økonomiplan og årsbudsjett, og som gir mulighet til å velge de riktige strategiene, og prioritere de tiltakene og virkemidlene som virker best. På den måten sørger vi for at klima- og miljøstyring blir godt integrert med vårt øvrige styringssystem. Klimabudsjettet gir oversikt over tiltak, kostnad, tidsfrister og ansvarsfordeling, og hvilken betydning tiltaket vil ha for klimagassutslippene i regionen. Til sammen må nasjonale virkemidler og tiltakene i regionale og lokale klimabudsjett de neste 10 årene være nok til å oppfylle målet om 60 % utslippsreduksjon i Østfold innen 2030, og bidra til at vi når målet om netto null utslipp i 2050. Arbeidet med klimabudsjett/handlingsplan for Østfold må også samordnes med den allerede vedtatte klimaplanen for Akershus og ulike klimavedtak gjort i Buskerud, slik at man etterhvert kan utvikle et felles klimabudsjett for Viken.

Det er i utgangspunktet ønskelig at klimaplanen følges av et handlingsprogram allerede når den legges ut på høring. Når man tar skrittet opp til klimabudsjett er det imidlertid viktig å følge budsjettprosessen. I tillegg er det viktig å få med innspillene fra de kommunale klimaplanprosessene, slik at man i størst mulig grad kan ha samspill mellom tiltakene og virkemidlene på lokalt og regionalt nivå. Derfor er det kun klimaplanen som legges fram for politisk behandling i denne omgang.